

Politieke Markt

Vergadering van 14 december 2021
Beleid en Uitvoering - Samenleving en
Ontwikkeling

Adviesaanvraag project Museum Steenwijk

Auteur

Dennes Frikken

Overlegd met

Hienke Albers, Rene Sturre, René Binnenmars, Sjoerd Hamstra, Henk Schuitemaker, Wilfried Gerner

Portefeuillehouder

T. Jongman

Andere betrokken portefeuillehouders

B. Harmsma

Samenvatting

We hebben een prachtige ambitie. Onze gemeente zit vol zichtbare en minder zichtbare verhalen. En Steenwijk heeft met de Hildo Krop collectie een potentiële publiekstrekker, met een bovenregionale aantrekkingskracht.

Vanuit deze krachten zien wij kansen om de bestaande musea in Steenwijk te ontwikkelen dat inwoners, ondernemers, toeristen en kunstliefhebbers omarmen en dat een grote meerwaarde heeft voor stad en streek. Met een vernieuwd erfgoedmuseum aan de Markt en de hoogwaardige collectie Hildo Krop in de Spijkervetstallen wordt de potentie van verhalen en collectie veel beter benut. Het resultaat is een bestemming die jaarrond een bezoek waard is, waar inwoners, kunstliefhebbers en toeristen geïnspireerd raken en een partner voor cultuurorganisaties en toerisme in het brede gebied.

In dat kader is in het najaar van 2019 door een deskundig en onafhankelijk onderzoeksbureau een 'haalbaarheidsonderzoek nieuw museum Steenwijk' uitgevoerd. In het onderzoek is aanbevolen om de bestaande musea met bijbehorende functies samen te voegen en de musea te huisvesten aan de Markt / Onnastraat en in de Spijkervetstallen.

In navolging hierop is een kwartiermaker aangesteld, die in samenwerking met een conceptontwikkelaar en de museumwerkgroep een concept heeft ontwikkeld voor een eigentijdse beleving van de verhalen van Steenwijk en omgeving en de collectie van Hildo Krop in de genoemde panden en daarbuiten.

Dit museumconcept is uitgewerkt tot het Masterplan 'Op weg naar een nieuw museum in Steenwijk'. Dit masterplan wordt gedragen door de betrokken stakeholders. Wij zijn van mening dat dit Masterplan aansluit op de visie en ambities van de gemeente op het gebied van ontwikkeling binnenstad, recreatie & toerisme en cultuur.

In dit voorstel worden de voor- en nadelen van 3 verschillende scenario's voor de uitwerking van het Masterplan geschetst en wordt de raad om advies gevraagd of en op welke wijze er een vervolg aan deze uitwerking moeten worden gegeven.

Adviesvragen voor de raad

In deze adviesnota vragen we uw advies over het vervolg van het museumproject. Uitgangspunt daarvoor is het Masterplan.

1. Bent u van mening dat er een nieuw museum moet komen in de binnenstad van Steenwijk dat zowel de stad als omgeving bedient?
2. Deelt u onze ambitie om het Museum in Steenwijk te realiseren zoals beschreven in het Masterplan?
3. Welke aanvullende adviezen wilt u ons meegeven voor het vervolgtraject?

Beschrijving

Inleiding

We hebben een prachtige ambitie. Steenwijk en omgeving zit vol verhalen; achter gevels, onder de grond, in het landschap, in museumcollecties, ambachten en herinneringen. Veel van die verhalen worden met passie uitgedragen, maar zijn niet altijd even zichtbaar in de musea, stad en het de omgeving. Daarnaast heeft Steenwijk met de Hildo Krop collectie een potentiële publiekstrekker met bovenregionale aantrekkingskracht. Het museumaanbod is toe aan een upgrade. We zien een grote kans om de bestaande musea in Steenwijk te ontwikkelen tot een vernieuwd museum met volwaardig erfgoedmuseum aan de Markt en de hoogwaardige collectie Hildo Krop in de Spijkervetstallen.

Het ontwikkelen van een nieuw museum beantwoordt aan meerdere opdrachten die we hebben in zowel de binnenstad Steenwijk als het brede gebied eromheen.

Het functioneren van de binnenstad van Steenwijk staat onder druk door de versnelling van technische, financiële, maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Er zijn andere dragers nodig die niet alleen de binnenstad, maar ook de regio leefbaar en vitaal houden.

De streekfunctie van Steenwijk op het gebied van detailhandel verliest positie en is kwetsbaar. De belevingswaarde is één van de belangrijkste aspecten van een toekomstbestendige binnenstad.¹ Cultuur en musea zijn hier een belangrijk onderdeel van. De toeristische aantrekkelijkheid en de belevingswaarde van Steenwijk is gemiddeld. Steenwijk en omgeving zit vol zichtbare en minder zichtbare verhalen.

De drie bestaande musea in Steenwijk – te weten Hildo Krop Museum, Stadsmuseum Steenwijk en het Kermis- en Circusmuseum – zitten in het nauw. De gebouwen, presentaties en organisaties zijn verouderd en voldoen niet meer aan de eisen van deze tijd. De musea zijn nu geen “must-see” bezienswaardigheid. De ambitie is om die verhalen en die identiteit van de stad beter zichtbaar te maken met een passende museale invulling.

Steenwijkerland is een gebied waar veel toeristen komen. Steenwijk wordt echter nog onvoldoende bezocht. Er is een wens om de toeristen in de gemeente beter te gaan spreiden over het gebied.

Met een vernieuwd erfgoedmuseum aan de Markt en de hoogwaardige collectie Hildo Krop in de Spijkervetstallen wordt de potentie van verhalen en collectie veel beter benut. Tevens wordt met het toevoegen van dit nieuwe museum een extra ‘all weather’ locatie toegevoegd dat ervoor zorgt dat de regio ook in het laagseizoen aantrekkelijk is voor bezoek.

Een korte terugblik op het proces

In het najaar van 2019 is door een extern onderzoeksbureau een haalbaarheidsonderzoek ‘nieuw museum Steenwijk’ uitgevoerd. Uit het haalbaarheidsonderzoek kwam naar voren dat er gouden kansen liggen, mits de bestaande musea organisatorisch worden samengevoegd, waarbij de strategische ligging van de locaties wordt geborgd en de gemeente bereid is om een serieuze investering te doen.

In het onderzoek is aanbevolen om de drie bestaande musea Hildo Krop Museum, Stadsmuseum Steenwijk en het Kermis- en Circusmuseum met bijbehorende functies samen te voegen met als voorkeurslocaties Markt / Onnastraat (het huidige Stadsmuseum en Kermis- en Circusmuseum) en de Spijkervetstallen in de Kalverstraat.

Op basis van de haalbaarheidsstudie is het Masterplan 'Op weg naar een nieuw museum in Steenwijk' ontwikkeld, waarbij tevens een aantal alternatieve scenario's zijn onderzocht.

Conceptontwikkeling > Masterplan nieuw museum

Het Masterplan beschrijft de transformatie van het Stadsmuseum, Kermis- en Circusmuseum en Hildo Krop Museum tot een nieuw, fris en modern museum op twee locaties. Een museum dat inwoners raakt, toeristen inspireert en kunstliefhebbers verrast. Een sympathieke erfgoedpartner voor de regio en collega-musea op gebied van expertise, collectie en voorzieningen. Vanuit één museumorganisatie worden twee museumlocaties ontwikkeld met ieder een eigen uitstraling en eigen doelgroepen. Een huis voor ons erfgoed aan de Markt/Onnastraat en een eersterangs kunstmuseum voor Hildo Krop in de iconische Spijkervetstallen. In het museumconcept is ook rekening gehouden met huisvesting van Galerie Steenwijk, Historische Vereniging Steenwijk e.o. en een Toeristisch Informatiepunt.

Het museum aan de Markt wordt een museum van, voor en door de stad en de streek. Het is een levendig podium in het hart van de stad en in het hart van de inwoner, waar je zelf aan de slag gaat met het verleden en ons erfgoed. Waar bezoekers ervaren hoe het verleden de plek waar je woont, werkt en ontspant heeft gevormd. En waar toeristen lekker worden gemaakt om de stad en streek te verkennen.

In dit erfgoedmuseum kun je snoepen uit het verleden. Steenwijk en omgeving zit namelijk bomvol verhalen. Achter gevels, onder de grond, in het landschap, in verhalen, ambachten en herinneringen. Allemaal 'kleine', superlokale verhalen die raken aan de Grote Geschiedenis van Nederland. Niet klein, omdat ze onbelangrijk zijn, maar omdat ze op een heel specifieke plek plaatsvonden.

Die verhalen maken we samen en brengen we heel dichtbij. Dat doen we met een Erfgoedwerkplaats geprogrammeerd met erfgoedclubs uit de regio, met intieme tentoonstellingen en een gevarieerde programmering binnen en buiten het museum.. In de programmering wordt onder andere samengewerkt met de Historische Vereniging Steenwijk e.o., Werkgroep Archeologie, musea in de gemeente, culturele partners in stad en regio, Scutterie, Steenwijks Ontzet, Galerie Steenwijk, het Gemeentearchief, Stichting Weerribben-Wieden, Steenwijk Vestingstad.

In de Spijkervetstallen wordt de bezoeker betoverd door alleskunstenaar Hildo Krop: de Steenwijker bakkerszoon die als beeldhouwer de aanblik van Amsterdam voor altijd veranderde. In de binnenstad van Amsterdam zijn ruim 450 beelden op fontainen, bruggen en gebouwen bewaard gebleven. Veel van Krops werk is te vinden in de collecties van het Stedelijk Museum Amsterdam, Kunstmuseum Den Haag, Kröller Müller Museum, maar de grootste collectie bevindt zich in Steenwijk. In de Stallen is naast de presentatie van het werk van Krop ook ruimte voor opvallende, tijdelijke tentoonstellingen en het Krop Atelier. Het nieuwe museum wordt één van de zes parels in de kralenketting van Noord-Nederlandse kunstmusea. De collectie Hildo Krop en de Spijkervetstallen is een gouden combinatie om nationaal bezoek te trekken en een aantrekkelijke partner voor de museum- en beeldende kunstsector.

In het Masterplan vindt u een uitgebreidere beschrijving van de bezoekersscenario's, vlekkenplannen en visualisaties, een doorkijk naar programmering, doelgroepenanalyse, een aantal case studies en de te nemen stappen op weg naar realisatie.

Voorstel

Voorgesteld wordt om deze adviesnota voor te leggen aan de Raad.

Argumenten

Scenario's doorontwikkeling nieuw museum

Naast het Masterplan zijn nog 2 alternatieve scenario's nader onderzocht en uitgewerkt. In de eerste kolom worden alle scenario's op een rij gezet. In de tweede kolom zijn de wegingskaders per scenario weergegeven.

Scenario's – toelichting & kostenindicatie			
	Wat	Toelichting	Kostenindicatie
1	Realisatie Masterplan	<ul style="list-style-type: none"> Realisatie conform bovenstaande beschrijving Invulling Masterplan op locaties museum aan de Markt en Spijkervetstal Marktcluster wordt aan de achterzijde uitgebreid t.b.v. realisatie corridor voor publieksstroom plus extra ruimte collectie, horeca en depot. Uitbouw begane grond, 1^e en 2^e verdieping De kosten behorende bij realisatie van het Masterplan 'all-in', zijn tot in detail berekend 	6,6 miljoen max <ul style="list-style-type: none"> Minus 1 miljoen gereserveerd Minus ca. 1 miljoen externe middelen Netto 4,6 miljoen
2	Realisatie Masterplan met minder uitbreiding aan de markt.	<ul style="list-style-type: none"> In deze variant wordt aan de achterzijde van de markt een beperkte aanbouw gerealiseerd. Deze aanbouw enkel bedoeld t.b.v. realisatie verkeersstromen. Uitbouw enkel begane grond In deze variant wordt deel Onnastraat (theaterdeel) afgestoten Kosten t.a.v. dit scenario is o.b.v. een inschatting gemaakt afgeleid van kosten 'Masterplan'. Indien voor dit scenario wordt gekozen, dan moeten kosten nader uitgewerkt worden. Daarvoor is een voorinvestering nodig om de uitwerking te kunnen realiseren. 	5,7 miljoen max <ul style="list-style-type: none"> Minus 1 miljoen gereserveerd bestaand budget t.b.v. achterstallig onderhoud Marktcluster Minus 1 miljoen externe middelen Minus opbrengst verkoop Onnastraat Netto 3,7 miljoen
3	Realisatie zonder locatie markt.	<ul style="list-style-type: none"> In deze variant wordt enkel het Krop Museum gerealiseerd. Het museum aan de markt wordt afgestoten. Kosten t.a.v. dit scenario is o.b.v. een inschatting gemaakt afgeleid van kosten 'Masterplan'. Indien voor dit scenario wordt gekozen, dan moeten kosten nader uitgewerkt worden. Daarvoor is een voorinvestering nodig om de 	3,5 miljoen max. <ul style="list-style-type: none"> Minus 0,74 miljoen externe middelen Netto 2,76 miljoen

	uitwerking te kunnen realiseren.	
--	----------------------------------	--

Per scenario zijn de wegingskaders weergegeven. In de bijlage vindt u een uitgebreidere weergave en zijn per scenario's de voors en tegens inclusief kosten en risico's helder weergegeven.

Scenario's – afwegingscriteria per scenario			
Afwegingscriteria	Masterplan 'all-in'	Masterplan minder m2 Marktcluster	Masterplan zonder Marktcluster
Oplossing voor behoud erfgoed van stad en streek (incl. stadsarrangementen, torenbeklimming en cultuureducatie)	++	+	--
Oplossing voor museum Krop zodat de potentie van Hildo Krop wordt benut, Hildo Krop collectie heeft (inter)nationale aantrekkingskracht;	++	++	++
Oplossing huisvesting Galerie, Historische vereniging Steenwijk & scutterie	++	+	--
Oplossing voor leveren bijdrage levendige en aantrekkelijke binnenstad (het merk Steenwijk wordt hiermee versterkt);	++	++	+
Oplossing voor benodigde huisvesting collectie, organisatie en backoffice	++	+	--
Oplossing voor impuls meerdaags toerisme en spreiding op verschillende locaties in de gemeente, jaarrond, weersonafhankelijk	++	++	+
Oplossing voor leveren bijdrage levendige en aantrekkelijke vestigingsklimaat gemeente Steenwijkerland	+	++	+
Oplossing voor creëren van een uitvalsbasis voor alle musea in Steenwijkerland op gebied van expertise, collectie en voorzieningen;	++	+	--
Risico's en beheersing risico's	+	+	++
Haalbare exploitatie - bijdrage gemeente	+/-	+	+
Financieel - benodigde investering	--	-	+
Financieel - bijdrage externe partijen (fondsen/rijk) voor investering	++	+	--
Doorlooptijd project	+/-	+	++
Draagvlak project bij belanghebbenden/derden	++	+	-

Zoals uit bovenstaande analyse blijkt is invulling van het museumproject met de "all-in variant" de meest complete oplossing. Echter vergt deze variant ook de grootste investering. De financiële toelichting wordt uitgewerkt onder het kopje financiën.

Kanttekeningen en risico's

Risico's en beheersing risico's	Beheersing van de risico's
Financieel - benodigde investering valt hoger uit dan geraamd	<ul style="list-style-type: none"> De investering behorende bij het masterplan is 2 x door een onafhankelijk extern adviseur

	<p>getoetst</p> <ul style="list-style-type: none"> • De investering wordt taakstellend. • Aanvullende fondsenwerving of projectsubsidies werven
Financieel - bijdrage externe partijen (fondsen/rijk) voor investering	<ul style="list-style-type: none"> • Het Masterplan wordt getransformeerd tot een wervend bidbook voor fondsen en andere partners. • O.b.v. benchmark en analyse wordt een minimale bijdrage van 1 miljoen euro verwacht. Dit is de basis en hier is mee gerekend. • Naast de basis variant is er ook een optimale variant waarbij de ingeschatte bijdrage hoger is. Hierin zijn Rijksbijdrage voor behoud erfgoed meegenomen.
Doorlooptijd project wordt niet gehaald	Er wordt een gedegen projectplanning gemaakt waarbij realistische en haalbare milestones worden gehanteerd
Draagvlak project bij belanghebbenden/derden	Belanghebbenden worden integraal betrokken bij het vervolg van het project. Er wordt een helder communicatieplan opgesteld
Draagvlak project in de regio	Opdracht aan museum is regiobrede aanpak in programmering en inzet van functies zoals Toeristisch Informatie Punt en Erfgoedwerkplaats
Prioriteit stadsbestuur wijzigt als gevolg van verkiezingen	Vervolg museumproject borgen voor start verkiezingen
Bouwkundige staat dan wel verborgen gebreken gebouwen	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van inspectierapporten Monumentenwacht en 2x toets door raadgevend ingenieursbureau is een begroting opgesteld voor aanpassing panden. • In vroeg stadium van vervolgtraject nader onderzoek met architect, Monumentenwacht en bouwkundig adviseur geeft inzage in benodigde maatregelen. • Resultaten van onderzoek zijn input voor fondsenwerving. • Ontwerp waar nodig aanpassen op resultaten van het onderzoek
De toekomstige exploitatie is niet haalbaar of past onvoldoende bij het ambitieniveau	<ul style="list-style-type: none"> • De definitieve benodigde bijdrage is afhankelijk van de exploitatielast en de eigen inkomsten dat het museum genereert. • Om de begroting scherp te krijgen is aanvullend onderzoek nodig. Dat onderzoek wordt uitgevoerd zodra helder is op welke wijze het project wordt vervolgd

Duurzaamheid en social return

Zie scenario overzicht, want mate van duurzaamheid & social return afhankelijk van gekozen scenario.

Financiële toelichting

De benodigde investering voor de realisatie van het Masterplan 'all-in' is in onderstaande tabel weergegeven.

Totale investering bruto	€ 6.575.828	
Totale investering netto (indicatie bijdrage fondsen en gereserveerd budget gemeente zijn van brutobedrag afgetrokken)	€ 4.595.828	
Verdeling eenmalig/ structureel	Eenmalige investering	Structureel jaarlijks
Eenmalige investering (dekking algemene reserve)	€ 2.160.253	
Investing € 2.431.575 met structurele consequentie gemeentebegroting kapitaallast ' (bron afd Financien STWL)		€ 157.490

Kaders investeringen & exploitatie

- De kosten behorende bij realisatie van het Masterplan 'all-in', zijn tot in detail berekend. In deze berekening is rekening gehouden met een 'indicatieve bijdrage externe investeerders'. Ingeschat wordt dat op basis van het Masterplan + benchmark andere vergelijkbare projecten deze bijdrage van externe financiers realistisch is.
- De kosten van de andere 2 scenario's zijn, zoals eerder in dit adviesstuk is aangegeven, een afgeleide van de kosten realisatie Masterplan.
- Uitgangspunt is dat de toekomstige exploitatie een realistische en haalbare exploitatie moet zijn.
 - De definitieve benodigde subsidiebijdrage is afhankelijk van de exploitatielast en de eigen inkomsten dat het museum genereert.
 - Om de begroting scherp te krijgen is aanvullend onderzoek nodig. De begroting is mede afhankelijk van variabelen die momenteel nog niet of onvoldoende in beeld zijn.

Uitgangspunt & perspectief indicatieve exploitatiebegroting

In het onderzoeksrapport van 2019 is aangegeven dat er in Nederland geen voorbeeld bekend is van een vergelijkbaar professioneel en geregistreerd museum dat volledig wordt gefinancierd uit eigen inkomsten.

Voor een sluitende begroting van het museum in Steenwijk is een jaarlijkse exploitatiebijdrage nodig. Op basis van de exploitatieprognose uit het onderzoeksrapport uit 2019 en de benchmarkgegevens van andere musea kan een indicatieve subsidiebijdrage voor het nieuwe museum worden gegeven.

Afgaand op benchmarkgegevens van andere musea en doorrekeningen naar de situatie in Steenwijk wordt ingeschat dat de subsidiebijdrage tussen de 150.000 en 200.000 euro moet zijn om een dekkende exploitatie rond te krijgen.

Dekking bestaand budget

Binnen het bestaande Kunst- en Cultuurbudget is reeds een bedrag van 102.000 euro beschikbaar dat ingezet kan worden voor het nieuwe museum.

Uitvoering en planning

Doel van de besprekingen tijdens de beoogde werkvergadering (gepland 7 december 2021) en de Politieke Markt is te komen tot een gezamenlijk gedragen ontwikkelrichting voor het nieuwe museum.

De gekozen koers krijgt zijn weerslag in de nieuwe programmabegroting 2023 - 2027, waarover wij met u in gesprek gaan. Daarnaast wordt op basis van het gekozen scenario een meerjarenbeleidsplan, incl. definitief exploitatieplan opgemaakt. Dit is tevens de basis om werving van externe middelen op te starten.

Is het besluit openbaar?

Ja

Besluit

Het college legt het volgende voor aan de gemeenteraad:

Het college besluit om de gemeenteraad advies te vragen over het vervolg van het museumproject Steenwijk.